

N PAT-MOL 005T-01 N N3 TIPO MOLÍ CAT 2

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

PATERNA

TERRITORI

696-III- CARTOGRAFIA MUNICIPAL

PARTIDA DE LA TANDERA

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

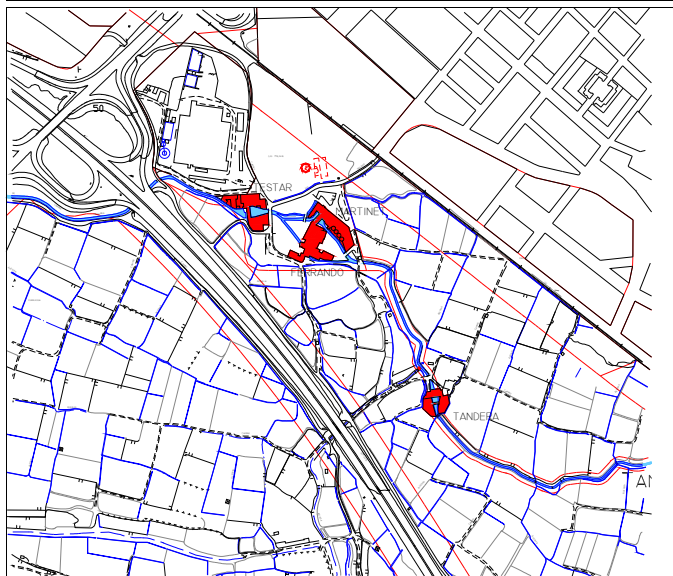
OBV

SÒL NO URBANITZABLE

DOLENT

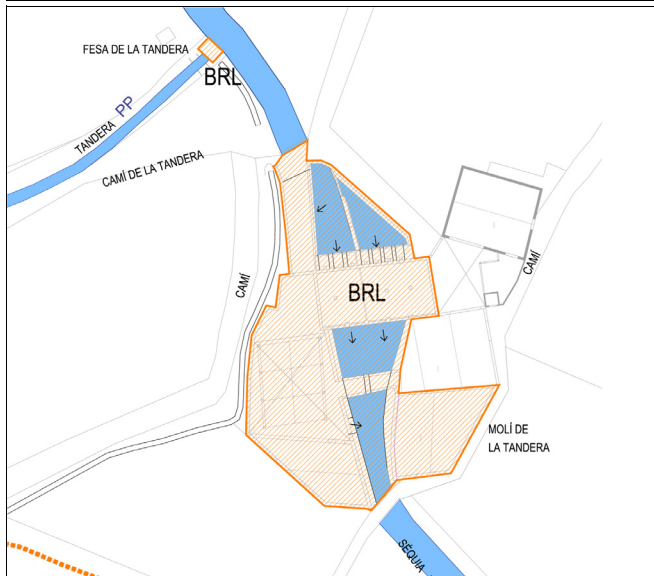
VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC

DENOMINACIÓ

MOLÍ DE LA TANDERA (1)

DENOMINACIÓ ALT

VORE DOCUMENT ARQUEOLÒGIC / VALOR ETNOLÒGIC

DESCRIPCIÓ

+5

El molí de la TANDERA presenta en l'actualitat una imatge molt deteriorada i confusa. Si bé està un poc allunyat del conjunt del molins del TESTAR, L'ESCALETA, MARTINET i FERRANDO, caldria considerar-lo formant part d'una unitat paisatgística estructurada pel curs de la séquia de MONTCADA.

En l'actualitat el conjunt d'edificacions té dos accessos diferenciats, a través d'uns curts caminets que partint del CAMÍ de la TANDERA (el qual salva la séquia mitjantçant un pontet) voregen a cada costat, el curs de la séquia que entra al molí. Aigües amunt de l'edifici es forma una gran bassa d'entrada, eixamplant-se la séquia, per poder servir al total de 7 trams en que queda dividida aquesta, cosa que fa dir a ROSSELLÓ que tal vegada es tracte del molí més "ample" de tot el sistema de l'Horta.

L'edifici actual consta de diverses parts que a la vegada remeten a la subdivisió que va tindre en alguns moments històrics. Hi ha una part situada a Ponent (a la dreta de la séquia) i una altra a Levant (esquerra de la séquia), que hui semblen independents.

-1. / 1'. En primer lloc tenim la part d'edificació situada sobre el curs de la séquia, on estaven situades les moles. Es tracta d'una edificació de 2 crugies, d'aproximadament 20 mts de longitud i 10 mts d'amplària. Originàriament aquest cos tenia 2 plantes d'altura i probablement estaria cobert a 2 aigües. En un moment determinat va estar dividit en dos casals com indica la diferent solució constructiva de l'entrada dels cacaus (1-1'). Desconeguem com es troba la propietat actual d'aquest cos d'edificació.

-2. Des d'el caminet d'accés a aquesta part s'accedeix a un taller de marbre, a una zona amb coberta lleugera, d'una planta, prou deteriorada. Probablement formaria part en el seu moment de la zona de treball del molí.

-3. Al fons d'aquesta zona hi ha les restes d'una edificació de 2 plantes i 2 crugies, la qual estaria coberta a 2 aigües. Tan sols queda en peu una part dels murs perimetrals, els quals són de pedra amb calç i reforços de rajola en els cantons i en la configuració dels buits. Hi ha finestres cegades, en les tres façanes que recauen a l'exterior. Era un edifici de planta en forma de trapecí, amb una longitud mitja d'uns 14 mts i una amplària d' uns 10 mts. Encara es conserven els mexinals que albergaven les bigues del forjat de la primera planta. Hui este edifici no té coberta i esta ple de runa procedent del taller de marbre. L'edifici enrunat data de l'epoca de construcció del molí.

-4. Entre els dos cossos anteriors hi ha un pati descobert ocupat en part per una estructura de formigó i l'entramat metàl·lic de la coberta, la qual no ha estat colocada. Aquest espai recau per un dels seus costats al curs de la séquia, la qual forma una bassa d'eixida dels cacaus, en forma de trapecí. Tot està molt deteriorat i ple de vegetació silvestre. Per l'altre costat hi ha un mur de pedra amb calç, amb finestres tapiades, cosa que fa pensar que en el seu moment

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)**Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL**

NORMATIVA D'APLICACIÓ

VORE DOCUMENT "NORMATIVA ESPECÍFICA D'APLICACIÓ I CRITERIS D'INTERVENCIÓ DEL CATÀLEG DE BENS I ESPAIS PROTEGITS"

Vore plànol DELIMITACIÓ D'ÀMBITS DE PROTECCIÓ. TERRITORI

Inclòs a l'Àmbit del PORN DEL PARC NATURAL DEL TÚRIA.

-BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL:

Parts originàries de l'edifici de l'antic molí situades sobre el curs de la séquia.

Zones amb restes d'edificació originària al Sud de la parcel·la, a una i altra banda de la séquia. Barana d'obra junt a la séquia i pont de connexió sobre la séquia. Murs perimetrals exteriors de la zona de Ponent.

-ENTORN DE PROTECCIÓ EP-ZM.2

CRITERIS D'INTERVENCIÓ:

-ELS EDIFICIS NO PROTEGITS CONSTITUEIXEN EN GRAN MESURA ELEMENTS IMPROPIOS QUE DIFICULTEN LA "LECTURA" DE LA TIPOLOGIA DE L'EDIFICI DEL MOLÍ, CONSIDERADA ESTRUCTIVAMENT.

-QUALSEVOL INTERVENCIÓ EN AQUESTES PARTS DEURÀ TINDRE EN COMPTE LA NECESSÀRIA POSADA EN VALOR DE LES ZONES DE L'EDIFICI PROTEGIDES, AJUDANT A DESTACAR LA SEUA VOLUMETRIA PRIMITIVA, EVIDENCIAR LES CRUGIES ORIGINALS I INTEGRAR EL CURS DE L'AIGUA AMB L'EDIFICI.

aquest pati estava ocupat per edificació. Aquest pati està també molt abandonat, si bé l'activitat del taller de marbre és manifesta. Té aproximadament uns 18 mts en el sentit paral·lel a la séquia, i uns 15 mts en l'altre sentit.

-2'. Per l'altre caminet que voreja la séquia s'accedeix a l'altre conjunt d'edificacions que sembla constituir una altra propietat.

-3'. Al fons d'aquesta part hi ha una coberta d'una planta, amb forma de trapecí, de uns 14 x 14 mts. Els murs exteriors semblen de la mateixa època que els del cos 3. La coberta és moderna, de xapa metàl·lica.

(continúa)

N PAT-MOL 005T-02 N N3 TIPO MOLÍ CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

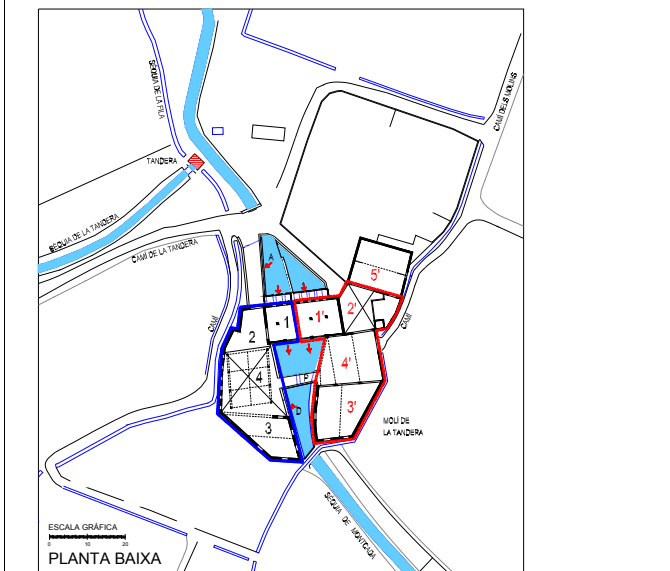
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DE LA TANDERA (2)**DESCRIPCIÓ****+5**

-4'. En la zona que correspon a l'altra part de la séquia al pati descobert, hi ha en esta part una coberta a dos aigües de construcció que sembla moderna. Entre esta zona i la d'enfront (4) hi ha un pontet de 2 ells, de construcció dinouenca, que sembla remetre bé a una intenció d'unificar en un moment determinat dos casals diferents o bé a la possibilitat de que a dos probables casals originaris s'accedira per la zona de migdia des d'el CAMÍ DELS MOLINS situat al N.E., travessant un dels aquest pontet. Això faria que els cossos 2 i 2' fóren originàriament zones de treball situades al costat de la zona de moles i no zones d'accés com són hui en dia.

-5'. Per últim hi ha una altra nau coberta a dos aigües, de recent construcció, sense interès arquitectònic, que constitueix un element impropri.

La situació d'aquest molí és llastimosa. El seu emplaçament i el seu entorn pròxim te suficients elements d'interés com per a intentar la seua recuperació paisatgística. El cur de la séquia de Montcada, la séquia de la Fila, la FESA TANDERA situada en les seues proximitats, el Caminet de la Tandra, el Barranquet, la bassa d'entrada als cacaus, els pontets que hi ha tant a l'interior del recinte com aigües avall, la seua possible connexió peatonal amb els molins de la zona del Testar, etc. fan pensar en un potencial arquitectònic, paisatgístic i cultural que condueix a recomanar una recuperació d'aquest indret, proposant un ús diferent a l'actual, més adequat al seus valors, la recuperació de les parts d'edificis antics i elements originaris, l'eliminació dels elements impropis i el control de qualsevol intervenció sobre aquest conjunt, propiciant la documentació i els estudis previs i la vigilància arqueològica.

PROTECCIÓ**BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)****Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL****NORMATIVA D'APLICACIÓ**

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DE LA TANDERA (3)

DESCRIPCIÓ

+5

FONT DOCUMENTAL: (1)

-----LA ACEQUIA DE MONCADA. (Camins d'Aigua)
Enric Guinot et al.

"EL MOLINO DE LA TANDERA

"Este molino se trata en realidad de un casal doble, fruto de la división de la propiedad durante la segunda mitad del siglo XIX. "La parte original mantuvo el nombre de molino de la Tandra, mientras la nueva propiedad segregada fue conocida como molino de Teodoro. Se volvieron a unir en un único casal a principios del siglo XX.

"El nombre de la Tandra procede de la partida en que se encuentran construidos, y hace referencia al derramador, contiguo al molino, que une el sistema de la acequia de Moncada con las de Favara, Rascanya y Mestalla. Cuando es necesario se organizan tandas de reparto de agua (de ahí "Tandra") y a través de él se transfieren caudales del sistema de Moncada a las restantes acequias. En cuanto al nombre de Teodoro, corresponde al de su propietario a mitad del siglo XIX, Teodoro Lerma.

"Ubicación: ..., en la partida de su mismo nombre, muy cerca del ... conjunto de molinos del Martinet y el Testar, actualmente casi al lado de la población. Se accede a él por el camino de la Corruscosa.

"Datos históricos. Este molino fue construido en 1836, pues en un pleito del año 1839 entre el acequero de Moncada y el síndico de Rascanya sobre el derramador situado al lado del molino se indica por ellos que tenía una antigüedad de tres años. Este dato es confirmado indirectamente por el Libro de la tacha de la acequia de Moncada, el cual, en su contabilidad del año 1839, cita por primera vez el molino harinero de Lerma situado en la Tandra. Así mismo, la obra de F. de P. Alguer sobre los molinos de la huerta de Valencia no incluye el de la Tandra en su edición del año 1828, pero sí en la reedición de dicha obra en el año 1840. Su construcción podría relacionarse con la ley de 1835 que derogó los privilegios del Real Patrimonio, cesando con ello el control que la corona había ejercido sobre los permisos para la construcción de nuevos molinos.

"La proximidad del casal a la Almenara Tandra obligó además al constructor del molino a negociar con la Real Acequia de Moncada la cuestión de las tandas de agua, llegándose al compromiso de que el molino no funcionaría cuando Moncada estuviese obligada a ceder agua a las acequias de la vega de Valencia por la sequía. La razón era no alterar la altura del agua de manera que pudiese salir perjudicada la acequia.

"La familia Lerma es la que aparece en 1862 con tres miembros propietarios de molinos en término de Paterna, concretamente el del Testar y estos dos de la Tandra y de Teodoro.

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)

Categoria proposada: ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL

NORMATIVA D'APLICACIÓ

"En 1858 hay un pequeño conflicto con el molino del Martinet, su vecino inmediato aguas arriba, pues el remanso para moler afectaba a esta otra instalación, y en 1861 eran propietarios los hermanos Domingo, Vicente y Pascual Lerma Esteve, quienes recibieron permiso para derribar los arcos y canales que había aguas abajo del molino, hasta el de Guillém, para que no les afectase el remanso. "Debió ser en esos años cuando se repartieron las muelas en dos instalaciones de propietarios diferentes, aunque los casales estuvieron pared con pared. Es por esto que aparece citado uno de ellos como molino de Teodoro, haciendo referencia a su propietario Teodoro Lerma Garay. Hacia 1900 fueron comprados los dos por Antonio Arnau, quien introdujo maquinaria y modificó sustancialmente las instalaciones, modernizándolas como una auténtica fábrica de harina; por ejemplo, en 1913 introdujo la energía eléctrica para reforzar la fuerza hidráulica, substituyendo a ésta última cada vez más. "Con el paso de los años fue perdiendo capacidad esta instalación molinera por las mayores dificultades de acceso frente a los otros molinos de Paterna.

(continúa)

N N N3 TIPO CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

--	--	--	--

CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

--	--	--

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DE LA TANDERA (4)**DESCRIPCIÓ****+5**

"En 1929 pasó en herencia a su hijo Miguel Arnau, y poco después volvió a repartirse entre José Carbonell Arnau y Manuel y María Arnau Ferrer, siendo gestionado durante esos años por un par de empresas de harinas. En 1934 sufrió un incendio aunque parece que siguió funcionando después de la Guerra Civil pues en 1946 pasó a ser propiedad de Adolfo Cardona Lerma. El cambio final de dedicación se dio en febrero de 1971, cuando se constituyó la empresa Fegra S.L. para funcionar como una serrería de mármol, la cual aprovechaba el salto de agua para producir energía eléctrica con un alternador propio. Hoy en día sigue funcionando un taller o serrería de mármol.

"Descripción. Se trataba de un molino harinero dotado de 6 muelas, que recibía la fuerza hidráulica a través de un ensanchamiento previo del mismo cauce de la acequia de Moncada, dotándose cada rueda de una rampa previa para aumentar la producción de energía.

"La construcción decimonónica está asolada y, de hecho, sólo conserva la fachada y las estructuras subterráneas, habiendo desaparecido el resto de paramentos, las cubiertas y plantas interiores. El complejo se completaba con otras instalaciones, también arruinadas.

"Del molino primitivo, se conserva un cárcavo a la derecha del canal (en el sentido del flujo), con fábrica de mampostería y refuerzos de ladrillo en las esquinas, datable en época moderna. "Actualmente está colmatado de limos, aunque conserva, al decir del propietario, la rueda motriz en su interior. El pequeño puente que cruza la acequia, inmediato a la salida de ésta del molino, posee elementos de fábrica similares al mencionado cárcavo, por lo que se puede datar su construcción en un momento similar a la del viejo artefacto molinero. Sobre la estructura del cárcavo se construyó, probablemente en el último tercio del XIX, un casal molinero más ambicioso, con varias turbinas, que añadían su fuerza a la ya existente.

"Se trata de una construcción canónica, de mampostería y ladrillo, con ventanas regulares rematadas en arco rebajado. De la sala de muelas no se conserva nada, a excepción de algunos apoyos para la maquinaria. Por el exterior, la fachada está muy rehecha. Sobre los tajamares que dividen las bocas de los cárcavos corre una galería cubierta, de fábrica torpe y cronología reciente a juzgar por el hecho de que tapa parcialmente los vanos —cegados— del edificio decimonónico.

"Hay que imaginar la fachada sin esta galería, con un simple corredor desde el que se accionarían las compuertas.

"Resulta interesante el derramador del molino, el cual arranca, como es habitual, en la misma acequia a partir del punto en que ésta comienza a abrirse para entrar en los cárcavos, pero discurre de inmediato en mina, separada de la balsa que precede al molino por

PROTECCIÓ**BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)**Categoria proposada: **ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL****NORMATIVA D'APLICACIÓ**

--

arcadas de ladrillo, por encima de las cuales corre el camino que da acceso al complejo, una distribución forzada por la orografía del terreno.

N PAT-MOL 005T-05 N N3 TIPO MOLÍ CAT

MUNICIPI

SITUACIÓ

CARTOGRAFIA

EMPLAÇAMENT

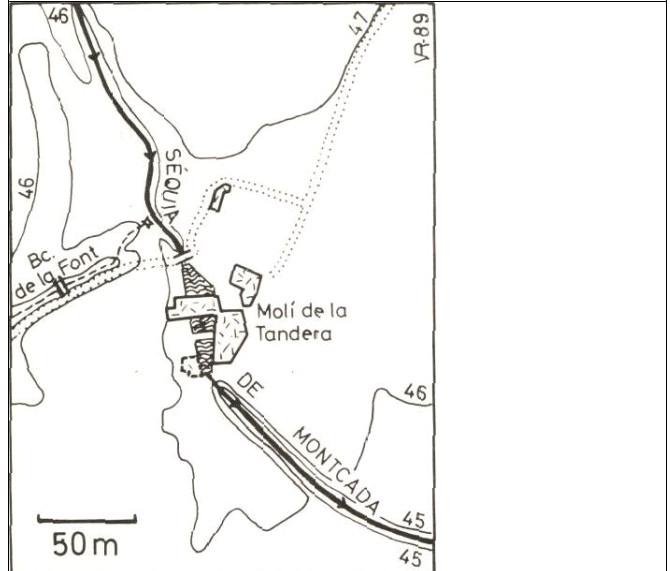
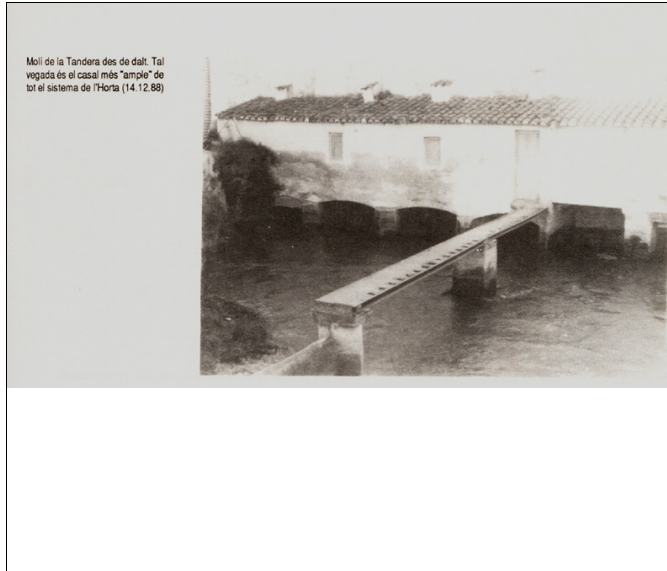
CLASSIFICACIÓ/QUALIFICACIÓ PGOU

ESTAT ACTUAL

OBV

DENOMINACIÓ

DENOMINACIÓ ALT

MOLÍ DE LA TANDERA (5)

DESCRIPCIÓ

+5

FONT DOCUMENTAL: (2)

-----ELS MOLINS D'AIGUA DE L'HORTA DE VALÈNCIA
Vicenç M. Roselló i Verger. Universitat de València
a "LOS PAISAJES DEL AGUA"
Ed. Universitat de València. 1989

"El Molí de Tandra -segle XIX- tenia almenys sis moles instal·lades en un front de 20 m, integrat en un edifici angular (croquis) entravessat a la séquia (foto); rodava encara el 1960, però el 1966 fou convertit en taller de marbre, aprofitant inicialment l'energia hidràulica per a fornir electricitat amb un alternador que encara podria funcionar; ara ja no s'usa més que l'edifici, molt deteriorat. El nom li ve probablement del Derramador de la Tandra que en passa ben prop i serveix per a donar aigua de gràcia a les séquies jussanes de Mestalla, Favara, Rascanya i Rovella. El trajecte aprofita el caixer del Barranc de la Font que procedeix de la Vallesa de Mandor i passa pel S dels molins anteriors (GÓMEZ SERRANO, 1928).

"PLÀNOL: Molí de Tandra al sector alt de la Séquia de Montcada i al costal del Barranc de la Font per on eixia el cabal de gràcia a les séquies jussanes de l'Horta

PROTECCIÓ

BÉ DE RELLEVÀNCIA LOCAL (BRL)Categoria proposada: **ESPAI ETNOLÒGIC D'INTERÉS LOCAL**

NORMATIVA D'APLICACIÓ